

Timon lepidus (Daudin, 1802) Llangardaix ocel·lat (Llagardaix)

A Catalunya es troba arreu i només és absent a les zones de major altitud de la serralada pirinenca, on excepcionalment assolix els 2100 msnm. Al Principat hi és present la subespècie *Timon lepidus lepidus*, que es caracteritza per tenir un musell més arrodonit i la presència dels punts clars voltats de negre. A la part meridional de la península Ibèrica hi és present una altra subespècie, *T. l. nevadensis* i al nord-oest dues més: *T. l. ibericus* i *T. l. oteroi*.

És el saure més gran i robust d'Europa. Els mascles poden arribar a mesurar 24,2 cm de longitud de cap i cos, sense comptar la cua, amb la qual poden assolir els 75,45 cm de longitud total. La coloració i el disseny varien amb l'edat: les cries són d'un verd olivaci fosc, amb petits punts blanquinosos o groguencs al dors i d'altres més blavosos als laterals. Amb el creixement el fons verdós fosc es va aclarint, virant cap a un verd grogós més lluent

a la vegada que els punts es fan més grans i amb els voltants més negres, començant a connectar-se entre ells amb brancals, formant un enfilall. Quan assolix la maduresa, els punts blaus repartits en 3 o 4 sèries pels laterals (més abundants en els mascles) van virant cap a un blau més fosc. Al mateix temps, els punts del dors es desdibuixen i es desfan en una trama laberíntica de punts negres o bruns i verds groguencs, que de lluny sembla un color uniforme verdós no massa brillant. El cap dels mascles es fa més ample i voluminós que el de les femelles.

Habita sobretot, boscos mediterranis oberts així com màquies, brolles amb ambients oberts ben assolats (però amb una certa humitat) i envoltats de refu-

Femella adulta assoleiant-se (els llagardaixos tenen especial predilecció pels murs de partió de pedra seca).

gis com zones pedregoses o de bona cobertura arbustiva, on fuig corrents en cas de ser molestat (sovint sorollosament) tot i que també pot encarar-se al depredador potencial mostrant al mateix temps les seves potents mandíbules obertes. Excepcionalment pot fugir cap a l'arbre més proper, escalant ràpidament pel tronc fins a refugiar-se a la capçada. Li agraden especialment els murs de partió entre camps i les parets de pedra seca (on hi troba refugi, aliment i pedres on assolellar-se).

S'alimenta bàsicament d'insectes i altres invertebrats (des de formigues a grans escarabats) i en menor proporció, de petits vertebrats (que no arriben ni al 2% del total de preses); també pot aprofitar carronya o menjar fruits (mores, raïm, figues...). Malgrat això, en alguns indrets se l'havia acusat injustament de perjudicar les espècies de caça menor i per aquest motiu no va ser inclòs en les primeres lleis que protegirien la fauna salvatge.

La seva presència és pot detectar a través de la troballa dels seus excrements, els dels adults assolixen 3 o 4 cm. Com en la majoria dels rèptils, tenen un extrem blanquinos (corresponent a l'àcid úric, que prové del sistema urinari), mentre que la resta és fosca, quasi negra (procedent del sistema digestiu).

Excrement (3 cm).

Durant les últimes dècades, les seves poblacions han sofert una minva generalitzada en bona part de la península Ibèrica. El factor determinant que sembla que ha incidit més en aquesta davallada, juntament amb la pèrdua d'hàbitat, ha estat la intensificació agrícola amb el consegüent ús abusiu dels pesticides. Actualment, l'ús de fitosanitaris es pot considerar testimonial a la major part de la superfície del cap de Creus i es circumscriu

bàsicament al perímetre del mateix (on aquesta espècie gairebé ha desaparegut del tot als sectors amb conreus on es fa un ús més intensiu de pesticides com és el cas d'alguns olive-rars de Roses).

Segons els habitants locals, fins a l'últim terç del segle XX era una espècie més abund-ant, de manera que també ha esdevingut força més escàs. Però el factor que segurament ha contribuït més a la seva rarificació ha estat la recurrència dels incendis forestals, que provoquen una pèrdua de coberta vegetal (amb la consegüent erosió) i la desaparició de les seves preses potencials així com la mort directa d'individus.

La seva absència aparent en les quadrícules de l'interior, més que a una manca real, deu estar relacionada amb poblacions poc denses.

Després de la serp verda i de la serp blanca, és el rèptil que pateix més atropellaments a les carreteres del cap de Creus. Aquestes tres espècies són les que tenen més massa corporal i sovint aprofiten l'asfalt per a termorregular-se.

Exemplar juvenil.

A les causes de mortalitat esmentades cal afegir-hi els efectes de la pressió depredadora a la que es veuen sotmesos els exemplars supervivents dels incendis forestals (factor que, d'altra banda, també ha de tenir un impacte considerable sobre la resta d'herpetofauna que sobreviu als focs). En aquest sentit, l'excés d'efectius de senglar de ben segur que també ha contribuït a la regressió d'aquesta espècie.

Forma part habitual de la dieta de més d'una quinzena de depredadors presents al cap de Creus (rapinyaires, mamífers carnívors..., on també cal incloure-hi els gats domèstics, assilvestrats o no, que tan abunden als voltants de les poblacions). Cal tenir present també, que la davallada de les poblacions de conill de bosc ha contribuït al fet que alguns depredadors augmentin la proporció de rèptils en la seva dieta.

L'anàlisi distribucional de la proporció entre els dos blocs del cap de Creus és d'1,25 a favor de l'est, similar al que passa amb *Psammodromus algirus*. Està present en 38 quadrícules (76% de l'àrea estuda-da). Pel que fa a la seva abundància, es pot considerar com una espècie freqüent, quasi abundant.

